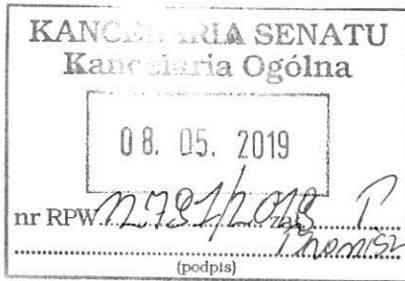


Warszawa, 06.05.2019

**Parlamentarny Zespół  
ds. Rozwiązywania  
Problemów Uzależnień**



03980200175548  
RPW/12791/2019 P  
2019-05-08



**prof. dr hab. Michał Seweryński**  
**Przewodniczący Komisji**  
**Praw Człowieka, Praworządności i Petycji**  
**Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**

*Szanowny Panie Przewodniczący,*

w imieniu Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień, w nawiązaniu do petycji kwestionujących zasadność rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień, przedstawiam opinię na temat zmian wprowadzonych odnośnym rozporządzeniem. Wprowadzenie zawartych w rozporządzeniu regulacji było podyktowane koniecznością dostosowania stanu prawnego do wcześniejszych zmian ustawowych. Dokonując szeregu potrzebnych zmian w systemie kształcenia i certyfikacji specjalistów psychoterapii uzależnień, rozporządzenie stanowi adekwatną odpowiedź na współczesne wyzwania w obszarze leczenia uzależnień.

### **OPINIA**

Przyjęte 17 kwietnia 2019 r. rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień, które obowiązuje od dnia 1 maja 2019 r., stanowi realizację upoważnienia ustawowego zawartego w art. 27 ust. 13 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, z późn. zm). 20 sierpnia 2018 r. weszły w życie przepisy Ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, która dokonała zmiany nazewnictwa „specjalista terapii uzależnień” na „specjalista psychoterapii uzależnień”. Zmiana ta ujednoczyła stosowaną dotychczas odmiennie nomenklaturę Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W systemie szkolenia alkoholowego zarządzanego przez PARPA stosowane było sformułowanie „specjalista psychoterapii uzależnień”, natomiast w systemie szkolnictwa narkotykowego zarządzanego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii stosowane było sformułowanie „specjalista terapii uzależnień”. Mimo to osoby uzyskujące certyfikat wydawany przez PARPA lub wydawany przez KBPN posiadały taki sam zakres uprawnień w systemie leczenia uzależnień.

Zmiany w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii wprowadziły także katalog studiów wyższych, po ukończeniu których można podejść do egzaminu certyfikacyjnego. Certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień może otrzymać osoba, która posiada tytuł zawodowy lekarza lub tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa lub osoba, która uzyskała tytuł magistra uzyskany w zakresie psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, socjologia, resocjalizacja, nauki o rodzinie, teologia lub filozofia. W tym wymiarze wymagania stawiane w ramach szkolnictwa KBPN i PARPA zostały również ujednoczone.

W art. 9 pkt. 1 znowelizowanej Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii zawarte zostało także zobowiązanie ministra właściwego do spraw zdrowia do wydania nowego rozporządzenia na podstawie

art. 27 ust. 13 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, które miało zastąpić obowiązujące dotychczas przepisy nowymi regulacjami od 1 maja 2019 r. W wymiarze formalnym przyjęcie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień, które stworzyło jednolity system certyfikacji specjalistów, było zatem konieczne z punktu widzenia wprowadzonych wcześniej zmian ustawowych.

W wymiarze merytorycznym celem wprowadzonych zmian było spowodowanie, by specjaliści psychoterapii uzależnień, którzy realizować będą ramowy program szkolenia w dziedzinie uzależnień, zawarty w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień, byli w równym stopniu przygotowani do pracy z osobami uzależnionymi od alkoholu, od narkotyków oraz z osobami z uzależnieniami behawioralnymi. W związku z tym zaszła potrzeba stworzenia jednolitego systemu kształcenia i certyfikacji specjalistów psychoterapii uzależnień w ramach jednej instytucji zarządzającej. Dotychczas system szkolenia był podzielony. Szkoły, które miały akredytację PARPA, ostatnio było 7 takich szkół, przygotowywały głównie do pracy psychoterapeutycznej z osobami uzależnionymi od alkoholu. Szkoły z akredytacją KBPN, których było 8, koncentrowały się na uzależnieniach od narkotyków. W ewidencji KBPN i PARPA łącznie specjalistów psychoterapii uzależnień jest ponad 3300, natomiast instruktorów terapii uzależnień ponad 740. Są to terapeuci, którzy przeszli odrębne programy kształcenia. Znacząca część absolwentów specjalistycznych szkoleń w tej dziedzinie pracuje w lecznictwie uzależnień. Istniejący dotychczas podział na system szkolnictwa PARPA i KBPN, choć zrozumiały w okresie wcześniejszym, obecnie domagał się połączenia i ujednolicenia.

Ramowy program kształcenia w dziedzinie uzależnień obejmuje szkolenie w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień oraz w zakresie instruktora terapii uzależnień. Program ten stanowi syntezę funkcjonujących dotychczas dwóch podstaw programowych realizowanych w ramach KBPN i PARPA. Podstawy programowe w tych dwóch systemach szkolnictwa w dużej części były analogiczne, jednak w pewnej mierze były one odmienne ze względu na specyfikę problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu i uzależnieniem od narkotyków. Przykładowo, wśród przedmiotów obecnych w programach rekomendowanych przez KBPN były zajęcia z redukcji szkód, pracy z osobami o podwójnej diagnozie, zajęcia poświęcone społeczności terapeutycznej oraz treści omawiające problematykę zaburzeń psychicznych, zaburzeń zachowania i zaburzeń osobowości spowodowanych używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych. Wymienione przykładowo treści nie były uwzględnione w założeniach programowych szkolnictwa PARPA. Uwzględniane w programie PARPA były natomiast zajęcia specyficzne dla lecznictwa alkoholowego, jak przemoc w rodzinie, problemy dzieci w rodzinie alkoholowej, zaburzenia występujące u osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, będące następstwem używania alkoholu.

Przyjęta w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień podstawa programowa uwzględnia dorobek dwóch dotychczas odrębnych systemów szkolenia i stanowi ich syntezę. Dodane zostały nowe zagadnienia takie jak praca z rodziną – nie tylko osobami współuzależnionymi, ale z rodziną osoby uzależnionej – jako systemem, w którym powstał problem uzależnienia. Poszerzone zostały treści odnoszące się do uzależnień behawioralnych oraz farmakoterapii.

Wprowadzone zmiany w podstawie programowej kształcenia specjalistów psychoterapii uzależnień stanowią odpowiedź na współczesne przemiany w obszarze lecznictwa uzależnień. Pacjenci, którzy obecnie zgłaszają się do poradni czy ośrodków terapii uzależnień w większości mają tzw. uzależnienia mieszane, gdyż są uzależnieni od różnych substancji chemicznych. Dlatego należy kształcić psychoterapeutów tak, aby osoba kończąca szkolenie mogła pracować z osobą uzależnioną bez względu na rodzaj uzależnienia. Trudno byłoby leczyć osobę uzależnioną tylko od alkoholu lub tylko od narkotyków.

Obecnie częstym przypadkiem jest sytuacja, w której do uzależnień od substancji chemicznych dochodzą uzależnienia behawioralne. Problem nałogów czynnościowych w Polsce jest coraz bardziej widoczny i najprawdopodobniej będzie stopniowo narastał - np. uzależnienie od nowych technologii lub Internetu. Problem dotyka zarówno dorosłych jak i coraz młodszych dzieci i młodzieży. Rozwinięcie w podstawie programowej problematyki leczenia uzależnień behawioralnych, które dotychczas były podejmowane jedynie marginalnie, jest adekwatne wobec współczesnych wyzwań stojących przed

---

lecznictwem uzależnień.

Warto również zauważyć, iż w psychoterapii uzależnień zachodzą procesy, które polegają na tym, że jeżeli w terapii uzależnień terapia jest skupiona na jednej substancji, np. na grupie substancji psychostymulujących, to pacjenci uznają konieczność utrzymywania abstynencji od tej substancji, natomiast od innych już niekoniecznie i zamiennie często po nie sięgają. Pojawia się tu proces zamiennego podtrzymywania mechanizmów uzależnienia. Odnosi się to do alkoholu, narkotyków, a także uzależnień behawioralnych, np. zachowań autoerotycznych bądź innych zachowań, które prowadzą do uzależnień oraz różnego rodzaju zachowania na pograniczu uzależnień i psychopatologii. W związku z tym bardzo ważne jest, by uczestnicy specjalistycznego szkolenia byli przygotowani do pracy z osobą uzależnioną niezależnie od rodzaju uzależnienia.

Wprowadzone w odnośnym rozporządzeniu Ministra Zdrowia zmiany były omawiane w ramach szeregu spotkań, w których brali udział przedstawiciele KBPN, PARPA, Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz superwizorzy i psychoterapeuci uzależnień reprezentujący leczenie alkoholowe i narkotykowe. Parlamentarny Zespół ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień w grudniu 2018 r. zorganizował posiedzenie na temat postulowanej wiedzy i umiejętności absolwenta specjalistycznego szkolenia w dziedzinie uzależnień.

W konkluzji można stwierdzić, że wprowadzone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień regulacje wynikały z wcześniejszych zmian ustawowych, są adekwatne do współczesnych wyzwań, były szeroko konsultowane, stanowią udaną syntezę dorobku szkoleń specjalistów psychoterapii uzależnień wypracowanego przez system szkolenia PARPA i KBPN. Podstawa programowa odnosi się zarówno do leczenia osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychotropowych, środków odurzających i nowych substancji psychoaktywnych. Uwzględniony został zakres zagadnień odnoszący się do psychoterapii osób bliskich oraz osób z zaburzeniami nawyków i popędów, które w dotychczas obowiązującym rozporządzeniu ujęte były w sposób marginalny. Poszerzony został zakres wiedzy z dziedziny farmakoterapii uzależnień oraz aspektów prawnych w leczeniu uzależnień.

Trzeba dodać także, że wprowadzone zmiany są zorientowane na dobro pacjenta, dla którego istotne znaczenie ma to, że zgłaszając się z takim czy innym uzależnieniem do placówki leczniczej otrzyma pomoc od psychoterapeuty uzależnień przygotowanego do pracy z szerokim spektrum problemów uzależnień.

Z poważaniem

/-/ Małgorzata Zwiercan

Przewodnicząca Zespołu

---